

БИЗНЕС ПЛАН БИС/ТК 37 „Леки метали и техните сплави”

1 БИЗНЕС СРЕДА

1.1 Описание на бизнес средата

Съвременният свят е немислим без металите, сплавите и техните продукти, които са важна суровина по веригата на добавената стойност във всички отрасли на индустрията и в бита. Променящата се икономика и все по-високата степен на дигитализация не намалява ролята на металите в този процес и поставя все по-високи изисквания по отношение на техните качествени характеристики. Предвид високата рециклираща възможност на металите и почти безкрайния им жизнен цикъл ЕС поставя на фокус кръговата икономика и ефективното използване на вторичните ресурси.

Може да е трудно да се повярва, но само преди 150 години алуминият се е смятал за сребро от глина и изключително скъп вид метал. Днес алуминият се нарежда на второ място в обема на потребление сред всички метали, надхвърлен само от стоманата. През следващите десетилетия търсенето на алуминий ще продължи да нараства с неудържими темпове. Последните развития в автомобилната индустрия, бързият растеж на градовете, новите потенциални приложения на алуминия като заместител на медта в енергийната индустрия - тези и много други тенденции означават, че този метал е в състояние да засили своето положение като ключов конструктивен материал на 21-ви век.

Динамиката на икономическите, техническите, социалните и международните процеси влияе пряко върху секторите на индустрията, в чиято област работи БИС/ТК 37, и има голямо значение за развитието на стандартизацията в тази област.

1.2 Област на дейност на БИС/ТК 37

Обхватът на БИС/ТК 37 *Леки метали и сплави* включва дейността по стандартизация в областта на леки метали и сплави и продукти от тях, основно алуминий, титан и магнезий.

Дейността на БИС/ТК 37 включва стандартизация на материали, включително чисти метали, сплави и вторични материали, недеформирани продукти – блокове за претопяване и отливки, деформирани продукти като пресувани и изтеглени тръби, пръти, телове и профили и валцувани плоски продукти – листове, ленти и фолио.

Стандартизацията покрива следните аспекти:

- терминология;
- означения на състоянията на материалите;
- химичен състав на чистите метали и на техните сплави;
- механични и физични свойства;

- технически условия на доставка;
- допустими отклонения от размерите и формата;
- методи за изпитване, специфични за съответните материали

Следните политически, икономически, технически, регулаторни и социални фактори могат да повлияят значително на процеса на разработването и на съдържанието на стандартите:

1.3 Производство на леки метали и сплави в България

Последни данни и анализи за развитието на отрасъла "Леки метали и сплави" в България са взети от Годишника на Българска асоциация на металургичната индустрия *Металургията в България през 2017 година*.

България не разполага със суровини за производство на алуминий и алуминиевата индустрия обхваща основно обработка на алуминий на базата на внос на алуминий на блок, главно от ЕС, Русия и Турция.

Основни производители на продукти от алуминий в страната са „Алкомет” АД – Шумен, „ЕТЕМ България” АД - София и „ПИХ Индъстри” АД – Русе.

„Алкомет” АД е водещ производител на алуминиеви продукти на Балканския полуостров, най-голямата и единствена компания в страната с мощности за производството на както на пресови (тръби, пръти и профили), така и на валцови (ленти, листове и фолио) продукти от алуминий и сплави. През 2017 г. в предприятието са произведени 67 096 т продукти, което представлява над 73 % от общото количество алуминиев прокат в страната. В предприятието са преработени 6 543 т алуминиеви отпадъци. Направените през 2017 г. инвестиции в „Алкомет” АД, на стойност над 30 млн. лв., са вложени основно за реновиране, подобряване на условията на труд и безопасността, както и за опазване на околната среда.

„ЕТЕМ България” АД произвежда различни видове алуминиеви профили и архитектурни конструкции, предимно дограми и фасадни елементи за строителството. Фирмата е сертифициран производител на изделия за автомобилостроенето, които вече представляват около 30 % от продукцията и се ползват от големите автомобилни компании в света. През 2017 год. относителният дял на „ЕТЕМ България” АД от общото производство на алуминиев прокат е 25 %. Устойчивото развитие на фирмата се постига чрез инвестиции за модернизация и разширение на мощностите, усвояване на иновативни технологии и нови продукти, ръст в капацитета и асортимента. През 2017 год. са реализирани проекти на стойност 11 млн. лева.

През 2017 в „Прециз интер холдинг - ПИХ Индъстри” АД са произведени 1 200 т електрозаварени алуминиеви тръби и профили.

1.4 Количествени индикатори на бизнес средата

Следните количествени индикатори описват бизнес средата с цел да се даде подходяща информация в подкрепа на дейностите на БИС/ТК 37.

Според обявените обобщени материали на Международния институт за алуминий (ИАИ), в който членуват почти всички големи компании за алуминий в света, световното производство на алуминий през 2018 г. възлиза на 64 341 млн. тона. През 2018 година страните от Западна Европа са произвели 3 732 млн. тона алуминий, от Централна и Източна Европа – 4 049 млн. тона, Китай – 36 488 млн. тона.

В България не се произвежда алуминий на блок и този продукт традиционно заема висок относителният дял от общия внос на цветни метали и изделия от тях. По данни на митническата статистика и НАП през 2017 вносът на блоков алуминий представлява 73 % от вноса на цветни метали, като най-висок дял заема вносът от Русия, следва ЕС в т.ч Гърция. Вносът на алуминиеви продукти от ЕС е 62 %, 24 % се доставят от Турция и 13 % от други страни.

По данни на Българска асоциация на металургичната индустрия през 2017 г. износът на алуминиев прокат представлява 73 % от стоковата група на алуминия, отпадъците имат дял от 22 % и около 5 % е делът на изнесения от преработката на отпадъци вторичен блок и алуминиеви сплави. Над 95 % от продажбите на алуминиев прокат и над 80 % от отпадъците са за страни от ЕС.

При алуминиевия прокат, въпреки увеличениния обем на произведена през годината продукция, реализацията за вътрешния пазар намалява до 8 %, а износът нараства и достига дял от 92 % , **което показва експортна насоченост и потенциал за развитие на производството на продукти от алуминий в България.**

В България не се произвеждат титан и магнезий, но тези метали се внасят за производство на сплави и на химически продукти.

Секторът на производството на алуминий в България осигурява заетост на повече от 10 000 работници и служители в областта на преработването на алуминий. В по-широк аспект полуфабрикатите от алуминий се използват в строителството, електротехниката, автомобилната индустрия, машиностроенето и др., като веригата включва много по-широк кръг от заети на трудовия пазар.

Важността на сектора за българската икономика и необходимостта от свободната реализация на продукцията на вътрешния и на външните пазари обуславя голямото значение на използването на стандартите. Първостепенно значение имат стандартите в подкрепа на националното законодателство - национални и хармонизирани европейски стандарти.

2 ПОЛЗИ, ОЧАКВАНИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА БИС/ТК 37

С дейността си по стандартизация в областта на леките метали БИС/ТК 37 подкрепя премахването на техническите пречки в търговията и свободния достъп на българските производители на алуминиеви продукти до европейските и международните пазари, като осигурява изисквания, спецификации на материалите, технически характеристики на продуктите и процедури за изпитване.

БИС/ТК 37 е огледален на европейските технически комитети CEN/TC 132 *Алуминий и алуминиеви сплави* CEN/TC 190 *Леярство* и на международния технически комитет ISO/TC 79 *Леки метали и техните сплави*

Като национален орган в областта на леките метали БИС/ТК 37 участва в разработването и въвеждането на европейските стандарти и отмяната на противоречащите национални стандарти в подкрепа на иновативните технологии в областта.

Същевременно, въвеждането на нови технологии и съответно, свързаните с тях стандарти, осигурява подобро социално и здравно състояние на работещите в отрасъла, както и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Подкрепата на националното законодателство се изразява най-вече чрез въвеждане с превод на хармонизирани стандарти за леки метали сплави по директивите на ЕС, транспонирани в националното законодателство.

БИС/ТК 37 работи за поддържане на актуалността на националните стандарти, приоритетно за терминология, продукти за съоръжения под налягане и изисквания и методи, свързани с анодиране.

3 УЧАСТИЕ В ДЕЙНОСТТА НА БИС/ТК 37

Членуването в Българския институт за стандартизация е доброволно. Членове на БИС могат да бъдат юридически лица, които желаят да подкрепят дейността по националната стандартизация и са съгласни да спазват устава на БИС. В работата на Техническите комитети вземат участие упълномощени представители на членовете на БИС, които ги представляват по всички въпроси, свързани с дейността по стандартизация.”

Потенциални заинтересовани от стандартизацията в областта на леките метали в България са предприятия и организации от следните групи:

- обработваща индустрия;
- търговия;
- органи за оценяване на съответствието;
- крайни потребители;
- научни институти и висши училища

4 ЦЕЛИ НА БИС/ТК 37 И СТРАТЕГИИ ЗА ТЯХНОТО ПОСТИГАНЕ

4.1 Определяне на целите на БИС/ТК 37

БИС/ТК 37 участва в дейността на CEN/TC 132 при разработването на документите в областта на алуминиевата индустрия, отчитайки потребностите на пазара в областта на нелегирания или легирания алуминий, съобразени с:

- *Наредба за съществените изисквания и оценяване на съответствието на съоръжения под налягане, която транспонира Директива 2014/68/ЕС (бивша Директива 97/23/ЕО) Съоръжения под налягане*
- *Регламент (ЕС) № 305/2011 (бивша Директива 89/106/ЕИО) Строителни продукти.*
- *Екологичните аспекти, които са предмет на стандарт EN 15530 Алуминий и алуминиеви сплави. Аспекти на околната среда, отнасящи се за продуктите от алуминий. Общи насоки за тяхното включване в стандартите.*

От 1988 г. насам са публикувани повече от 130 стандарта на CEN/TC 132. CEN/TC 132 се фокусира основно върху поддържането на тези стандарти, но създава и нови стандарти. При преработването на стандартите се вземат предвид основно:

- новите технически разработки;
- глобализацията на пазара;
- необходимото съвместяване с други стандарти, например серията ISO 9000.

Приложението на алуминий в различни индустрии предполага необходимост от стандартизация, съответстваща на нуждите в съответната област, като се отчитат спецификите на свойствата на алуминия и използването му за различни цели. Разработването на стандарти на европейско ниво ще даде възможност за подобряване на сектора на алуминия като цяло и за спазване на актуализираните процеси и регламенти.

В обхвата на БИС/ТК 37 има фонд от около 60 чисто национални стандарти. БИС/ТК 37 работи за поддържане актуалността на националните стандарти, за продукти, които не са обект на европейска и международна стандартизация.

4.2 Идентифициране на стратегиите за постигане целите на БИС/ТК 37

За постигане на по-добра възможност за използване на хармонизираните европейски стандарти БИС/ТК 37 работи както със средства от техническия комитет, така и по европейската програма FPA, приоритетно по въвеждане с превод на български език на стандарти за:

- терминология в областта на леките метали и сплави;
- материали от алуминиеви сплави за съоръжения под налягане;
- профили и строителни елементи от алуминиеви сплави;
- технически изисквания и методи за изпитване на анодирани продукти.

БИС/ТК 37 работи за въвеждането като национални на всички европейски стандартизационни документи, като технически спецификации (TS), технически доклади (TD) и др., тъй като тези документи в много случаи са позовани в нормативни актове и, от друга страна, дават важна информация за насоките на развитие на стандартизацията в областта.

БИС/ТК 37 поддържа актуалността на националните стандарти чрез преразглеждане на съществуващите стандарти и актуализиране на тяхното съдържание, вземайки предвид екологичните аспекти и въпросите, свързани със здравето, безопасността и потребностите на индустрията.

Важен момент в работата на БИС/ТК 37 е навременното изпълнение на работната програма, с точни и реални срокове. Членовете и експертите на техническия комитет се насърчават да изпълняват своите задължения по даване на становища и гласуване чрез осигурената ИТ инфраструктура на БИС - платформата за членовете на техническите комитети.

БИС/ТК поддържа връзки с други технически комитети на БИС за получаване на информация за стандартите, свързана с продукти от алуминий и неговите сплави. Комуникацията, свързана с употребата на продукти от алуминий и алуминиеви сплави, е полезна, например с технически комитети в строителството (БИС/ТК 56), електротехниката (БИС/ТК 58), съоръженията под налягане (БИС/ТК 43), както и с механични изпитвания на металите (БИС/ТК 24 и ЕРГ 9), които от своя страна също биват информирани за работата, извършвана в областта на БИС/ТК 37.

4.3 Аспекти на околната среда

През последните години предприятията за производство на продукти от алуминий правят значителни инвестиции, свързани с прилагането на съвременни технологии за производство, основно с повишаване на ефективността, оползотворяване на отпадъците и съпътстващите продукти, както и за опазването на околната среда.

В отговор на потребностите на индустрията, свързани с екологичните аспекти, БИС/ТК 37 си поставя за цел сътрудничество и поддържане на националното законодателство в областта на събиране и оползотворяване на отпадъците от алуминий и алуминиеви сплави, като планира актуализиране на чисто националните стандарти за вторични цветни метали по отношение на:

- видове вторични метали;
- технически характеристики и условия на доставка;
- изисквания за безопасност;
- екологични аспекти.

5 ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РАБОТНАТА ПРОГРАМА НА БИС/ТК 37

При изпълнение на своите цели БИС/ТК 37 трябва да се съобразява с наличните ресурси, включително експертни. При това е важно определянето на приоритетите в програмата за работа. За изпълнението на работната програма ключова роля играят експертите и представителите в БИС/ТК. Затова е необходимо да се обърне специално внимание на обучението на ръководителите и експертите на РГ по процедурите на БИС и *Правилата за работа по националната стандартизация*. Особено внимание трябва да се обърне на спазването на крайните срокове в програмите.

БИС/ТК 37 също така е наясно с риска от загуба на експертни познания, дължащ се на напускане или пенсиониране на експерти. На предприятията-членове се налага да отделят нови експерти за работа по стандартизация. Това води до демотивиране на компаниите за участие в работата по стандартизация и до намаляване на членовете.

Поддържането на стандартите в актуално състояние и работата на европейско и международно ниво изисква непрекъснати усилия за повишаването и поддържането на квалификацията на експертите за разработването на стандарти, за да може тяхната дейност да бъде ефективна за фирмите, за защита на националните интереси и за приноса от страна на България в дейността на европейско и международно ниво.